

طرح ساماندهی نظام مالیاتی پیشنهاد سیاست‌های مالیاتی جدید برای استفاده در برنامه چهارم توسعه

اردشیر نعمت پژوه
(فوق لیسانس اقتصاد، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی)

برای شکل دادن به نظام مالیاتی، لازم است سیاست‌های مناسبی طراحی شود. به طوری که:

- بار مالیاتی بین مودیان، عادلانه‌تر تقسیم شود.
- میزان معافیت‌ها و بخشودگی‌ها کمتر شود.
- روش محاسبه مالیات، منطقی و علمی باشد.
- اخذ مالیات با هزینه کم و سرعت انجام شود.
- از گسترش سیستم اداری مالیاتی پیش‌گیری شود.
- از فرار مالیاتی پیش‌گیری شود.

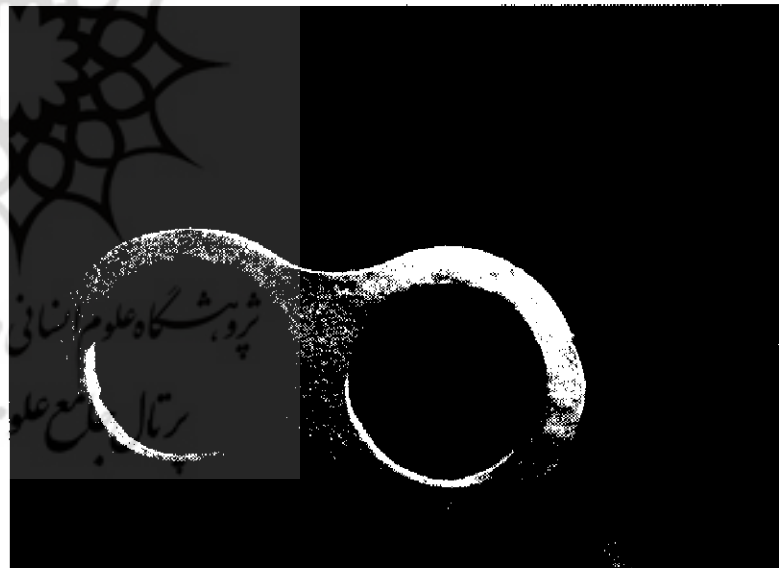
از مالیات به عنوان ابزاری برای کنترل تورم و ایجاد انگیزه برای سرمایه‌گذاری استفاده شود.

- از اتخاذ تصمیمات بی‌ضابطه برای وصول عوارض دولتی، پیش‌گیری و به عبارت دیگر، نظام مالیاتی هر چه بیشتر ضابطه‌مند شود. در این طرح، سیاست‌های مالیات مستقیم، مالیات غیر مستقیم و سیاست‌های کلی مالیاتی برای انسجام نظام مالیاتی ارائه شده است تا مورد استفاده سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزان و قانونگذاران قرار گیرد.

در پایان، ویژگی‌های نظام درآمدی نامطلوب، نظام مالیاتی مستقیم مطلوب و نظام مالیاتی غیرمستقیم مطلوب با استفاده از نظر اقتصاد دانان و نظریه پردازان عصر حاضر، تبیین شده است.

طرح ساماندهی نظام مالیاتی پیشنهاد سیاست‌های جدید مالیاتی الف) سیاست‌های مالیات مستقیم

۱. مالیات بر درآمد و ثروت طوری ساماندهی شود که:
 - میزان پوشش انواع مالیات بر درآمد گسترش یابد.
 - برای پیش‌گیری از گسترش سیستم اداری مالیاتی و برقراری عدالت

طی سال‌های گذشته با این که درآمدهای مالیاتی روند افزایشی داشته، اما کسری واقعی بودجه که عبارت است از هزینه‌های جاری بدون درآمدهای مالیاتی رشد زیادی داشته است.

برای پیش‌گیری از ادامه این وضع، لازم است طرح ساماندهی اقتصاد کشور تهیه و اجرا شود. زیرا این طرح اهمیت زیادی دارد.

ضرورت دارد نظام مالیاتی طوری ساماندهی شود که درآمدهای مالیاتی به میزان قابل توجهی افزایش داشته باشد تا موجب کاهش کسری واقعی بودجه شود.

لازم به یادآوری است که فقط افزایش درآمد مالیاتی مهم نیست، بلکه ترکیب این درآمد، اهمیت بیشتری دارد.

ویژگی‌های نظام مالیاتی (درآمدی) نامطلوب

نظام مالیاتی (درآمدی)	دلیل یا دلایل نداشتن مطلوبیت	محاسن
۱	مالیات یکی از راه‌های درآمد دولت	وسيله‌ای برای ایجاد ثبات اقتصادی
۲	چاپ پول (مانند مالیات است)	۱- منابع واقعی را از جمعیت از طریق تورم به دست می‌آورند. ۲- مانند مالیات هزینه جمع‌آوری ندارد.
۳	استفراض داخلی یا خارجی	مانند مالیات هزینه جمع‌آوری ندارد.
۴	شفاف نبودن قوانین مالیاتی و نداشتن ثبات معقول در زمان	در صورت استفاده از بازارهای مالی تکامل یافته (مانند اوراق مشارکت) مطلوب است.
۵	مالیات‌های غیرمستقیم (مانند حقوق گمرکی و سود بازرگانی)	امکان در نظر گرفتن منافع بعضی گروه‌ها برای اعمال این نوع مالیات
۶	همراه نبودن اصلاحات مخارج و اصلاحات اداری با اصلاحات مالیاتی	
۷	انجام اصلاحات مالیاتی در موقعیتی که شرایط لازم و کافی وجود ندارد (برای مثال، وجود تورم، توانایی گروه‌های قدرتمند در پیش‌گیری از تحقق)	
۸	اصلاحات مالیاتی‌ای که از جهت اداری و اجرایی غیرقابل انکاء و از جهت سیاسی امکان‌پذیر نباشد.	
۹	در ارتباط قرار گرفتن نظام مالیاتی با منافع گروه‌ها	
۱۰	اجرای تصادفی مالیات‌ها، نرخ‌ها و قوانین به‌ظاهر اختیاری	
۱۱	شفاف نبودن جریمه‌ها برای فرار مالیاتی و ضعیف بودن قدرت اجرایی	
۱۲	تعداد زیادی از مالیات‌های غیرهمانگ فروش و مالیات بر برخی از کالاهای داخلی	
۱۳	وجود نرخ‌های نهایی بسیار زیاد.	موجب فرار بیشتر می‌شود.
۱۴	پیچیدگی در مالیات غیرمستقیم به دلیل تراکم ضوابط ویژه موردی	
۱۵	مالیات بر درآمد	که به ضرورت با توان پرداخت سازگار نیست.

۱۶	نرخ‌های تصاعدی بر درآمدهای اتفاقی	نوعی تبعیض است.
۱۷	مالیات سنگین بر درآمد سرمایه	موجب فرار سرمایه می‌شود (نظر دونالد)
۱۸	خرید محصولات تولیدکنندگان، کمتر از قیمت بازار جهانی توسط دفاتر بازاریابی تک خریداری (مانند مالیات است)	آثار زیانبار دارد و مانعی برای توسعه سرمایه‌گذاری تولیدی است.
۱۹	حقوق گمرکی بر صادرات	آثار زیانبار دارد و مانعی برای توسعه سرمایه‌گذاری تولیدی است.
۲۰	وضع مالیات بر صادرات محصولات کشاورزی	ایجاد اختلال و اشکال
۲۱	وضع مالیات بر درآمد کشاورزی	ایجاد اختلال و اشکال
۲۲	وضع مالیات بر خرید و فروش محصولات کشاورزی (بجای مالیات بر زمین)	به دلیل وجود بازارهای غیررسمی و بین خانوارها، اخذ مالیات از مبادلات، مشکل است.
۲۳	مالیات مقطوع	از جهت باز توزیعی مطلوب نیست.
۲۴	پوشش کم مالیاتی	
۲۵	افزایش مالیات بر تجارت خارجی نسبت به دیگر مالیات‌ها	آثار زیانبار بر سرمایه‌گذاری
۲۶	افزایش مالیات بر درآمد شرکت‌ها نسبت به دیگر مالیات‌ها	ضد انگیزه برای سرمایه‌گذاری
۲۷	افزایش مالیات داخلی برای کالاها و خدمات نسبت به دیگر مالیات‌ها	۱. نمی‌تواند به هدف‌های توزیع دوباره عمل کند ۲. ایجاد اختلال در انتخاب و مصرف کالاها

مأخذ:

۱- محمدی، مسعود، بهمن و اسفند ۱۳۷۳. مقاله مالیات و توسعه، مجله گزینه مسایل اقتصادی، اجتماعی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور
Section 1 to 18. 2. Richard A. Musgrave : Peggy B. Musgrave. 1980 Public Finance in Theory and Practice, Third Edition,

ویژگی‌های مالیات مستقیم و غیر مستقیم مطلوب

محاسن	دلیل یا دلایل مطلوبیت	نوع یا روش اخذ مالیات مطلوب
	کاهش هزینه اجراء و آسان‌تر شدن مراحل اخذ مالیات	۱ برآورد میزان مالیات توسط مودیان در مالیات بر درآمد و مالیات بر فروش
	ساده‌تر شدن مدیریت مالیات و کاهش فرار از پرداخت مالیات	۲ کاهش بخشودگی‌ها یا معافیت‌ها [در قوانین مالیاتی باید امتیازات به کمترین میزان برسد]
	کاهش هزینه اجراء	۳ برقراری سازماندهی بهتر و بهبود روش‌های اجرایی اخذ مالیات
	۱. کاهش فرار مالیاتی و کاهش مقاومت‌ها ۲. بهبود عملکرد مالیاتی ۳. افزایش درآمد مالیاتی	۴ کاهش نرخ‌های زیاد مالیاتی بر مبنای تنگ

مأخذ: همان

ویژگی‌های مالیات مستقیم مطلوب

نوع یا روش اخذ مالیات مطلوب	دلیل یا دلایل مطلوبیت	مشکلات این‌گونه مالیات (راهکار)
۱ مالیات مستقیم	۱. امکان اجتناب از پرداخت آن کمتر است. ۲. هر چه مالیات مستقیم باشد، بهتر است.	
۲ وضع مالیات تصاعدی بر درآمد خانوارهای با درآمد بالا	۱. ابزار مالی سیاست توزیع است. ۲. دارای اختلال کمتری نسبت به مالیات بر مصرف و فروش است، زیرا بنا انتخاب‌های مصرف یا تولید ویژه، تلاقی پیدا نمی‌کند. ۳. تامین مالی خدمات عمومی	۱. به تولید صدمه وارد می‌کند زیرا افراد ترجیح می‌دهند بیشتر استراحت و کمتر کار کنند. و این هزینه کارایی از دست رفته است. ۲. دارای اختلال بیشتر نسبت به مالیات غیر تصاعدی است. زیرا این نوع مالیات در الگوی مصرف اختلال بیشتری ایجاد می‌کند.
وضع انواع مالیات بر درآمد با پوشش بیشتر انواع مالیات بر درآمد یا وسیع‌تر شدن مبنای مالیاتی	۱. بهبود عملکرد مالیاتی ۲. افزایش درآمد مالیاتی	
۳ اخذ مالیات بیشتر از افرادی که از خدمات عمومی بیشتری استفاده می‌کنند (فروش خدمات دولتی)	به‌نظر آدام اسمیت نظامی عادلانه است که منفعت بیشتر، از خدمات عمومی با پرداخت بیشتر جبران شود.	نمی‌تواند به هدف‌های توزیع دوباره عمل کند.
۴ مشارکت مؤدیان برای پرداخت مالیات نسبت به توانایی پرداخت.	هر چه مالیات مستقیم باشد، بهتر است	
۵ مالیات بر افزایش ارزش سرمایه	ابزار مالی سیاست توزیع است	
۶ مالیات بر افزایش ارزش دارایی‌ها	ابزار مالی سیاست توزیع است	
۷ وضع مالیات بر همه درآمدهای منظم، غیرمنظم، قابل انتظار و غیرقابل انتظار و انتسابی و غیر انتسابی (وضع انواع مالیات بر درآمد)	گسترش مبنای مالیاتی	
۸ مالیات بر ثروت	۱. جایگزین مناسب مالیات بر درآمد است. ۲. شناسایی مالیات بر دارایی واقعی راحت‌تر از مالیات بر درآمد است. ۳. در کشوری که ساختار اقتصادش بیشتر کشاورزی است، تخمین ظرفیت مالیاتی بر املاک یا دام عملی‌تر است.	۱. ثروت را می‌توان پنهان کرد، صادر کرد و یا به شکل دارایی‌هایی که از پرداخت مالیات معاف هستند، در آورد. ۲. مشکلات نظارتی، اندازه‌گیری و اجرا دارد. ۳. با مقاومت بسیار همراه است.

	۴. در شرایطی که جهت‌گیری مالیات بر ثروت به سمت ثروتهای غیرتولیدی باشد این نوع مالیات انگیزه سرمایه‌گذاری را افزایش می‌دهد.	
۹	مالیات بر درآمد اکتسابی کمتر از مالیات بر درآمد غیر اکتسابی باشد.	
۱۰	محاسبه مالیات بر ارزش واقعی درآمد یا ثروت باشد و نه بر ارزش اسمی آن (تعدیل مالیات نسبت به تورم)	منطقی است زیرا مبنای اسمی با شاخص قیمت‌ها در ارتباط قرار می‌گیرد.
۱۱	برقراری سهم پرداختی تامین اجتماعی (نوعی مالیات بر مصرف ویژه)	۱. مانند مالیات بر درآمد فردی است. ۲. پرهزینه بودن اخذ مالیات یا امکان تحقق نداشتن
۱۲	وضع انواع مالیات بر ثروت (گسترش و پوشش انواع مالیات بر ثروت یا وسیع‌تر شدن مبنای مالیاتی)	۱. بهبود عملکرد مالیاتی (کاهش مقاومت‌ها) ۲. افزایش درآمد مالیاتی
۱۳	وضع مالیات بر درآمد فردی به‌عنوان جایگزین مالیات بر شرکت‌ها	ایجاد انگیزه برای سرمایه‌گذاری
۱۴	برداشت مالیات بر درآمد در منبع (مالیات تکلیفی) وضع مالیات بر زمین	۱. نداشتن انگیزه برای اصلاح زمین ۲. مشکل اندازه‌گیری مرغوبیت زمین (می‌توان مشخصات زمین‌ها را به دقت ثبت و مرغوبیت را می‌توان با درآمد بالقوه آن اندازه‌گیری کرد) ۳. مقاومت زیاد وجود دارد.
۱۵	برآورد فرضی درآمد جایگزین اعلام درآمد توسط مؤدیان کوچک و بازرگانان شود (نظر ماسگریو)	۱. کاهش هزینه اجرا ۲. بسته شدن راه‌های فرار مالیات
۱۶	محاسبه درآمد و بازده سرمایه با استفاده از روش‌های علمی (نظر ماسگریو)	بسته شدن راه‌های فرار مالیات
۱۷	اتخاذ ضوابط جامع مالیاتی برای ایجاد تبعیض کمتر در مالیات بر درآمد	معقول‌تر شدن مالیات بر درآمد
۱۸	کاهش روش‌های فرار مالیاتی	افزایش درآمد مالیاتی
۱۹	هماهنگ بودن نظام مالیات بر درآمد شرکت‌ها با نظام مالیات بر درآمد شخصی	۱. کاهش مالیات بر شرکت‌ها ۲. از بین بردن نرخ‌های تبعیضی برای شرکت‌های مختلف
۲۰	کم بودن میزان تصاعد مالیات شخصی	کاهش فرار مالیاتی
۲۱	وضع مالیات بر خروج سرمایه از کشور	پیش‌گیری از فرار سرمایه

مأخذ: همان

ویژگی‌های مالیات غیرمستقیم مطلوب

نوع یا روش اخذ مالیات مطلوب	دلیل یا دلایل مطلوبیت	مشکلات این گونه مالیات (راهکار)
۱	مالیات غیرمستقیم به مالیات مستقیم و در نهایت نیاز کمتر به ظرفیت‌های اجرایی متفاوت	۱. امکان فرار بیشتر مالیاتی ۲. امکان سوء استفاده بیشتر و تبعیض بفعل بعضی گروه‌ها
۲	افزایش مالیات بر کالاهایی که بیشتر مصرف‌کنندگان با درآمد زیاد آنها را خریداری می‌کنند.	ابزار مالی سیاست توزیع است.
۳	وضع مالیات بر مصرف بسیاری از کالاها در حال و آینده افزایش پس‌انداز و رشد اقتصادی	۱. گسترش مبنای مالیات بر مصرف ۲. ایجاد نکردن اختلال در مصرف کالاها ۳. افزایش پس‌انداز و رشد اقتصادی ۱. نمی‌تواند به هدف‌های توزیع دوباره عمل کند. ۲. در انتخاب و مصرف کالاهای متفاوت ایجاد اختلال می‌کند
۴	وضع انواع مالیات بر فروش (گسترش یا پوشش انواع مالیات بر فروش یا وسیع‌تر شدن مبنای مالیاتی)	۱. بهبود عملکرد مالیاتی ۲. افزایش درآمد مالیاتی
۵	برداشت مالیات بر ارزش افزوده در منبع معافیت مواد غذایی و کالاهای اساسی	از مشکلات اخذ مالیات از یک مجموعه پراکنده مبادلات به دور است. به سود قشر ضعیف است.
۶	افزایش نرخ مالیات بر کالاهای لوکس مالیات بر برخی از کالاهای داخلی و فقط کالاهایی که مورد استفاده فراوان دارند برای پیش‌گیری از بیهوده شدن نظام مالیاتی	به هدف‌های توزیع دوباره عمل می‌کند. سادگی در اعمال مالیات هنگام خروج از کارخانه یا واردات
۷	مالیات بر ارزش افزوده بر بیشتر کالاها (نوعی مالیات بر فروش است) و جایگزینی مالیات بر ارزش افزوده بجای مالیات بر برخی کالاها [خرید - فروش = ارزش افزوده]	۱. دشوار بودن محاسبه بخش خدمات ۲. مانند دیگر مالیات‌های غیرمستقیم، مشکل باز توزیع دارد (طراحی مالیات غیرمستقیم تصاعدی برای رفع مشکل)
۸	در سیستم حسابداری بسادگی قابل اجرا است. نرخ‌های نهایی تبدیل دو کالا یکسان خواهد بود. مبنای گسترده‌ای را فراهم می‌کند که شامل بیشتر کالاها می‌شود.	۱. در سیستم حسابداری بسادگی قابل اجرا است. ۲. نرخ‌های نهایی تبدیل دو کالا یکسان خواهد بود. ۳. مبنای گسترده‌ای را فراهم می‌کند که شامل بیشتر کالاها می‌شود.
۹	تشویق برای ثبت و نگهداری دفتر حسابداری و کمک به بهبود مدیریت و سازماندهی	۴. تشویق برای ثبت و نگهداری دفتر حسابداری و کمک به بهبود مدیریت و سازماندهی
۱۰	اجتناب از اخذ مالیات از نهاده و در نهایت تشویق کارآیی در فعالیت‌های تولیدی بوجود آمدن کنترل‌های اداری درونی	۵. اجتناب از اخذ مالیات از نهاده و در نهایت تشویق کارآیی در فعالیت‌های تولیدی ۶. بوجود آمدن کنترل‌های اداری درونی

	۷. خنثی بودن آن نسبت به تجارت داخلی و بین‌المللی	
۱۰	افزایش مالیات بر ارزش افزوده در برابر کاهش تعرفه	
۱۱	پیش‌گیری از پیچیده‌تر شدن نظام مالیاتی نبود چند نوع نرخ متفاوت بر ارزش افزوده	
۱۲	۱. به هدفهای توزیع دوباره عمل می‌کند. ۲. وقتی که برای باز توزیع درآمدها طرح‌های مناسب و عملی دیگری وجود نداشته باشد مطلوب است.	مالیات تناسبی بر کالاها
۱۳		وضع نرخ مالیات کمتر برای کالاهای مورد مصرف اقشار ضعیف جامعه
۱۴	با کاهش بخشودگی‌ها معافیت دارد (ضابطه‌مند شدن بخشودگی‌ها راهکار مناسب است)	تسویه سرمایه‌گذاری، زیرا از نظر آرتور لولویس سرمایه‌گذاری موتور اصلی توسعه است
۱۵	اعمال تبعیض در اخذ مالیات	محدود کردن مالیات بر فروش به کالاهایی که به سهولت می‌توان بر آنها مالیات وضع کرد
۱۶		محدود کردن معافیت برای بنگاه‌ها و بازرگانان کوچک و افراد با درآمد کم
۱۷		برقراری تعرفه موقتی بر بعضی از کالاها برای حفظ درآمد و حمایت از صنایع نوپا
۱۸		کنترل ارز جای خود را به یک ساختار تعرفه‌ای منطقی بدهد
۱۹		تعدیل نرخ‌های مالیات غیرمستقیم نسبت به تورم
۲۰		محاسبه حقوق گمرکی و سود بازرگانی با نرخ واقعی ارز

مأخذ: همان

بخش ساختمان: تولید واحدهای مسکونی ارزان قیمت
بخش خدمات: اوراق مشارکت، سهام و سپرده‌های بانکی
۳. برای جلوگیری از گسترش سیستم اداری مالیاتی، روش محاسبه مالیات بر درآمد به صورتی ساماندهی شود که برای واحدهای اقتصادی کوچک برآورد فرضی درآمد با استفاده از روش‌های علمی، جایگزین اعلام درآمد توسط مودیان شود.

ب) سیاست‌های مالیات غیر مستقیم

۱. نرخ‌های مالیات غیرمستقیم به طوری ساماندهی شود که:
- برای پیش‌گیری از پیچیده‌تر شدن نظام مالیاتی از نرخ‌های گوناگون در حد امکان بپرهیزیم.
- برای کاهش سهم مالیات غیرمستقیم در کل مالیات‌ها، نرخ‌های مالیات غیرمستقیم در حد امکان کم باشد و نرخ‌های زیاد فقط مختص به

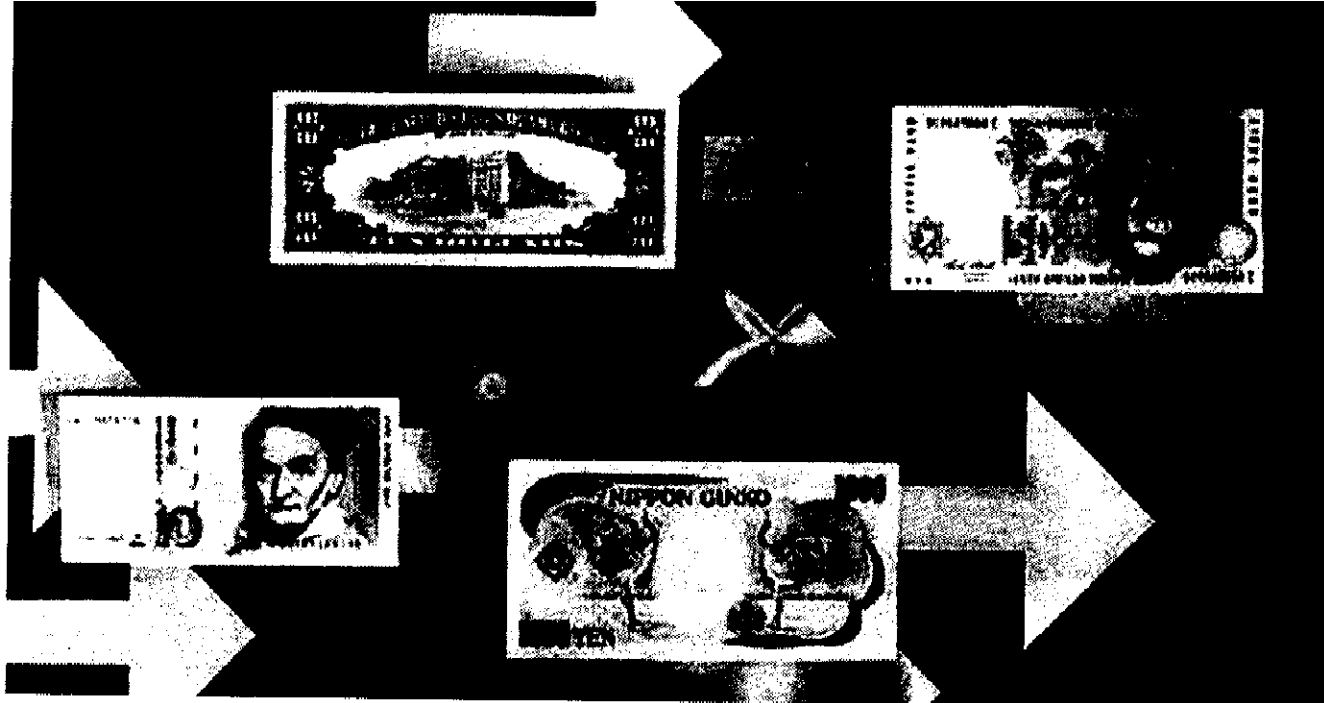
اجتماعی، نرخ‌های تصاعدی مالیات بر درآمد تخفیف داده شود و مالیات بر درآمدهای شخصی بسیار کم، کاملاً حذف شود. و تعداد نرخ‌های مالیات بر درآمد و ثروت نیز کاهش یابد.

- میزان پوشش مالیات بر ثروت گسترش یابد و از ثروت‌های راکد و غیرمولد مالیات بیشتری اخذ شود.

۲. مالیات بر شرکت‌ها و بنگاه‌های اقتصادی طوری ساماندهی شود که میزان معافیت‌ها و بخشودگی‌ها کاهش یابد و منحصر به موارد ویژه باشد. برای مثال:

بخش صنعت: صنایع تولید کالاهای اساسی؛ صنایع نوپا و صناعی که تا حد قابل توجهی متکی به منابع داخلی هستند. (یعنی صناعی که اشتغال زا هستند)

بخش کشاورزی: تولید مواد اولیه کالاهای اساسی و تولید کالاهای وارداتی که موجب کاهش وابستگی می‌شوند. (به مدت معین)

موارد ویژه باشد.

- نرخ مالیات کالاها، لوکس، افزایش یابد.

- نرخ مالیات کالاها، اساسی، کاهش یابد.

۲. مالیات بر مصرف و فروش طوری ساماندهی شود که:

- میزان پوشش مالیات بر کالاها گسترش یابد.

- برای پیش‌گیری از پیچیده‌تر شدن نظام مالیاتی، مالیات بر مصرف و فروش فقط برای برخی از کالاها که مورد استفاده فراوان دارند، وضع شود.

ج) سیاست‌های کلی مالیاتی

۱. نظام مالیاتی طوری ساماندهی شود که در آن علاوه بر مالیات‌های موجود، مالیات‌های دیگری هم وضع و اخذ شوند. مانند: مالیات بر خالص ثروت؛ مالیات بر افزایش ارزش سرمایه؛ مالیات بر ارزش افزوده (جایگزین مالیات بر مصرف و فروش)؛ مالیات بر خروج سرمایه از کشور؛ مالیات بر ارزش زمین‌های غیر کشاورزی و اخذ مالیات مقطوع از همه فعالیت‌های اقتصادی برای مصارف ویژه، برای مثال نگهداری از بی‌سرپرستان و حقوق بیکاری.

۲. برای منطقی‌تر شدن درآمدها و هزینه‌های دولتی و پیش‌گیری از اتخاذ تصمیم‌های بی‌ضابطه لازم است همه درآمدهای دستگاه‌های وابسته به دولت مانند شهرداری‌ها، به حساب درآمد عمومی دولت واریز شود و بر اساس مقررات معین مصرف شود. برای مثال، عوارض صدور مجوزها و جریمه خلافی ساختمان.

۳. برای افزایش درآمدهای مالیاتی و آسان‌تر شدن شیوه اخذ مالیات، نظام مالیاتی طوری ساماندهی شود که بر کالاها و خدماتی که استفاده کنندگان آن قشر ثروتمند جامعه‌اند، مالیات تناسبی وضع شود، مانند بلیت هواپیما.

۴. روش اخذ مالیات طوری ساماندهی شود که در بسیاری از فعالیت‌ها و دارایی‌ها فیش مالیات مانند فیش آب، برق، تلفن و گاز به نشانی مؤدیان

ارسال شود و در آن مهلت پرداخت قید شود. با این روش اخذ جریمه حذف و از پیچیده‌تر شدن نظام مالیاتی پیش‌گیری می‌شود.

(برای توضیح بیشتر می‌توان سازوکاری طراحی کرد که مودیانی که از پرداخت مالیات خودداری کنند به مدت معین از استفاده امکانات دولتی و یا امکان کسب محروم شوند.)

۵. برای منطقی شدن روش محاسبه مالیات و حفظ ارزش واقعی مالیات، اقدام‌های زیر انجام شود:

- میزان مالیات نسبت به تورم تعدیل شود، به این ترتیب که نرخ مالیات بر ارزش واقعی درآمد یا ثروت اعمال شود نه ارزش اسمی آن؛

- در محاسبه مالیات سالانه بر املاک و مستغلات و نقل و انتقال، قیمت‌های واقعی ملاک باشد نه قیمت‌های کاذب منطقه‌ای؛

- مالیات بر واردات (سود بازرگانی، حقوق گمرکی و جزآن) با نرخ واقعی ارزش محاسبه شود نه نرخ تثبیتی.

منابع:

- مجموعه قوانین مالیات‌های مستقیم، گردآوری غلامحسین دوانی.
- بررسی اجمالی نظام مالیاتی کشور و پیشنهادهایی جهت بهبود آن، کردبچه.
- قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی سازمان برنامه و بودجه [سابق]، ۱۳۷۸.
- ریچارد مگریو، مالیه عمومی در تئوری و عمل، جلد اول، ترجمه مسعود محمدی و یدالله ابراهیمی‌فر، سازمان برنامه و بودجه، ۱۳۷۸.
- مقاله مالیات و توسعه مندرج در گزیده مسائل اقتصادی، اجتماعی، ترجمه مسعود محمدی، بهمن و اسفند ۱۳۷۳.